

koja imaju direktne implikacije na ljude). U praktičnom dijelu trećega dana ljetne škole radom u grupama recenzirali su se tekstovi polaznika.

Četvrtoga dana organizirana je jednodnevna radionica o statistici u znanstvenim člancima. Vodio ju je Christopher Palmer, profesor statistike na Sveučilištu Cambridge.

Petoga dana nije bilo predavanja, nego je rad bio posve praktičan. Nastavilo se s recenziranjem donesenih tekstova nekolicine hrabrih kolega, učilo se kako pisati molbu uz tekst koji se šalje u časopis. Također, uz diskusiju, analizirali su se i neki etički dvojbeni primjeri iz prakse, a u opuštenoj atmosferi moglo se pitati predavače i još ponešto. Na samom završetku polagao se pismeni ispit, nakon čega su se dijelile potvrđnice. U toku radionice javila se zanimljiva ideja o praćenju uspjeha polaznika Ljetne škole u objavljivanju znanstvenih publikacija, koja će se vjerujemo, i ostvariti.

Marica Marinović Golubić

Znanstveni skup ŠIME STARČEVIĆ – SUVREMENI POGLED NA NJEGOV ŽIVOT I DJELO

Gospić, 22. – 23. svibnja, 2009.

Povodom 150. obljetnice smrti jezikoslovca popa Šime Starčevića (Klanac pokraj Gospića, 1784. – Karlobag, 1859.), Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Gospić, Učiteljski fakultet Sveučili-

šta u Zagrebu, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Gospićko-senjska biskupija i Državni arhiv u Gospiću organizirali su znanstveni skup *Šime Starčević – suvoremeni pogled na njegov život i djelo*. Skup je održan u Područnom centru Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Gospiću 22. svibnja 2009. godine, u sklopu programa obilježavanja Dana Ličko-senjske županije i Dana Ante Starčevića.

Pozdravnom riječi skup su otvorili voditelj Područnoga centra Gospić dr. sc. Željko Holjevac, ravnatelj Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar prof. dr. sc. Vlado Šakić, predsjednik programsko-organizacijskog odbora skupa, prof. dr. sc. Ante Bežen, dr. sc. Krešimir Lončarić u ime Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje te ravnatelj Državnog arhiva u Gospiću, Željko Mataija.

Prvi dio skupa otvorio je dr. sc. Dragutin Pavličević izlaganjem *Šime Starčević u svom vremenu i prostoru*, u kojem je istaknuta važnost Šime Starčevića za vrijeme u kojem je živio i djelovao. U doba kada na prostoru Like postoje tri carstva, Šime Starčević, na nagovor francuskoga maršala Marmonta, u Trstu 1812. godine izdaje prvu gramatiku hrvatskoga jezika pisanu na hrvatskom jeziku – *Nova ricsoslovica ilirska*. Autor stoga zaključuje da pop Šime Starčević predstavlja osobu koja je ispred svoga vremena. Na prvo izlaganje navezala se prof. Blaženka Ljubović, ravnateljica Gradskoga muzeja u Senju, temom *Šime Starčević i njegovo doba*.

Uslijedilo je izlaganje prof. dr. sc. Ante Bežena *Šime Starčević u našem vremenu*. Naglašena je potreba da se današnja hrvatska javnost detaljnije upozna s djelovanjem popa Šime Starčevića. Prema riječima prof. dr. sc. Bežena, većina nastavnika hrvatskoga jezika nije upoznata s djelovanjem Šime Starčevića. Autor također naglašava nužnost da se u jezičnim priručnicima ispravi netočan podatak da je Vuk Karadžić prvi uveo četveronaglasni sustav, kada zaslugu za to nosi upravo Starčevićovo glasomirje.

Izlaganjem mons. dr. sc. Mile Bogovića *Šime Starčević – karlobaški župnik pri-*

kazana je privrženost popa Šime Starčevića ličkom stanovništvu kao i poseban utjecaj što ga je Starčević imao na svoga nećaka i učenika Antu Starčevića, kasnije prozvanog Otac Domovine.

Uslijedilo je izlaganje moderatora skupa, doc. dr. sc. Željka Holjevca, pod naslovom *Šime Starčević u svjetlu osobnih dokumenata*. Doc. dr. sc. Željko Holjevac predstavlja nove povijesne izvore koji su od presudne važnosti za buduća istraživanja vezana uz lik i djelo Šime Starčevića.

Šime Starčević i ostali svećenici kao Kukuljevićevi anketari u Ličkoj pukovnji naslov je izlaganja prof. Marka Rimca i prof. Vlatke Leskovec, koje nam također donosi nove povijesne okolnosti u tadašnjoj Ličkoj pukovnji, a u kojima je pop Šime Starčević odigrao važnu ulogu. Naime, župnik Starčević 1850. g. u Karlobagu, u anketi popunjenoj za potrebe prikupljanja statističkih podataka, bilježi da se ondašnje stanovništvo služi hrvatskim jezikom, što je u ono vrijeme u Hrvatskoj i Vojnoj krajini bila rijetkost. Podaci govore i da se Starčevići odgovori kvalitetom i opsegom uglavnom ne razlikuju od odgovora većine ostalih ispitanika, a zanimljivo je znati i da se u pisanju služio ličkom ikavicom, ne koristeći se Gajevim pravopisom.

O brojnim novinarskim pothvatima Ličanina Šime Starčevića govorila je dipl. oec. Ana Tomljenović u predavanju pod naslovom *Šime Starčević: prvi novinar Ličanin – pregled članaka, tema i glasila*.

Prvi tematski blok bio je usmjereniji na osobni i povijesni aspekt djelovanja popa Šime Starčevića, a zaključio ga je prof. dr. sc. Franja Emanuel Hoško temom *Starčevićovo katehetsko štivo između Napoleonova i Austrijskoga katekizma*. To Starčevićovo djelo, punog naziva *Katolicsansko pitalo pastirima duhovnim i roditeljima kerstjanskim vrucima*

priporuceno, tiskano u Rijeci 1849. godine, zasniva se isključivo na Austrijskom jedinstvenom katekizmu i predstavlja dokaz da je taj katekizam bio jedini odobreni vjeronaučni priručnik na području Senjsko-modrške biskupije u doba kasnoga jozefinizma u prvoj polovici 19. stoljeća.

Nakon prvoga tematskog bloka uslijedilo je i prvo službeno predstavljanje knjige Šime Starčevića *Ričoslovje*, o kojoj su govorili urednik izdanja, prof. dr. sc. Ante Bežen, te prof. dr. sc. Ante Selak, koji ju je priredio i napisao pogovor tom izdanju. Pritom je istaknuto kako Šime Starčević u *Ričoslovju* nakon 37 godina samo sažeto ponavlja stavove koje je u ranijoj dobi, tada kao dvadesetosmogodišnjak, iznio u svojoj *Ričoslovici*. Knjiga *Ričoslovje* samo je jedno od mnogih djela Šime Starčevića koje ustrajno i dosljedno razvija i brani jednu te istu jezikoslovnu koncepciju. Priređivač je istaknuo i Starčevićeva izrazita puristička nastojanja, posebice ona izražena u njegovu ustrajnom neprihvatanju južnoslavjanizma, odnosno povukovljene srbizacije hrvatskog jezika i rusizama. Zbog toga svog žestokog suprotstavljanja potiskivanju i marginaliziranju ikavštine bio je u prošlom stoljeću potisnut na samu marginu hrvatskoga jezikoslovlja.

Drugi je tematski blok znanstvenoga skupa bio rezerviran za jezikoslovne teme, koje su semantičkom analizom detaljnije razradile Starčevićeva djela. Prof. Katarina Ivon i prof. Slavica Vrsaljko sa Sveučilišta u Zadru održale su izlaganje pod naslovom *Šime Starčević i Glasnik Dalmatinski*. Suautor teme je doc. dr. sc. Robert Bacalja. Predavanje je obuhvatilo tri tematska aspekta Starčevićeva znanstvenog interesa: jezični, društveno-politički i religiozno-prosvjetiteljski, cjeline koje se međusobno prožimaju i dopunjuju. Upravo je u spomenutom *Glasniku Dalmatinskom* Starčević dao značajan doprinos povijesti hrvatskoga standardnog jezika.

O neprijepornoj važnosti i kvaliteti dviju Starčevićevih gramatika govorila je prof. dr. sc. Diana Stolac u izlaganju pod

nazivom *Gramatikološki prinosi Šime Starčevića*. Autorica u izlaganju napominje kako prva gramatika francuskoga jezika prevedena na hrvatski jezik, *Nova ricsoslovica ilirisko-franceska*, nije Starčevićovo izvorno djelo, nego ju je preradio i prilagodio po uzoru na Mozinovu francusku gramatiku. U njoj se gramatički opis hrvatskoga jezika može iščitati tek posredno. No iste te 1812. godine objavljena je Starčevićeva gramatika *Nova ricsoslovica iliriska*, koja je ime hrvatskoga jezikoslovca dodatno potvrdila kao jedno od najvećih među imenima hrvatskoga jezikoslovlja.

Homilije Šime Starčevića, svojevrsan vrhunac dostignuća Šime Starčevića, na skupu je predstavila dr. sc. Vesna Pražić. Autorica naglašava da je Starčevićeva vjerska pripovijest jasna i čista, prilagodljiva i onima koji ne pripadaju obrazovnom duhovničkom krugu. Starčevićeva homiletička proza dosljedna je formi: uvod, odnosno sama fabula evanđeoske priče, nakon koje pisac iznosi svoj komentar, koji na kraju neizostavno nosi pouku. Autorica zaključuje da je Starčevićeva naracija posve prilagođena potrebama crkvene pedagogije i vjeronauka.

Usljedila su izlaganja znanstvenika s Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Dr. sc. Marija Znika u izlaganju *Pridjevi u Starčevićevoj Ričoslovici iliričkoj* konstatira da, osim što pridjeve definira morfološki i sintaktički, Šime Starčević komentira i redosljed riječi u rečenici.

Dr. sc. Mirko Peti u izlaganju *Dopune glagolima u Ričoslovici iliričkoj Šime Starčevića* navodi konkretne primjere različitih glagolskih dopuna kojima se u svojoj gramatici, posvećenoj krajiškoj mladeži, služio Šime Starčević.

U izlaganju pod naslovom *Glagolski vid u Starčevića* autorice dr. sc. Željke Brlo-

baš analiziran je Starčevićev gramatički opis glagolskoga vida u djelima *Nova ričoslovica ilirička* (1812) i *Ričoslovje* (1849. – 1850.). Autorica zaključuje da iako Starčevićeve gramatike pripadaju različitim modelima opisa glagolskoga vida u hrvatskoj gramatičkoj tradiciji – *Nova ričoslovica* posrednomu, a *Ričoslovje* neposrednomu opisu – glagolskoviidske odrednice dobivene analizom gramatičkoga teksta svojstvene su nekim suvremenim gramatičkim i teoretskim sastavnicama u opisu glagolskoga vida.

O melodiji izgovora, brzini i naglašavanju riječi u djelima Šime Starčevića govorio je dr. sc. Mijo Lončarić u izlaganju *Prozodija u Starčevića*, naglašavajući važnost četveronaglasnoga sustava riječi. U zaključku poziva na očuvanje i vrednovanje tzv. ličkoga govora.

Drugi tematski blok završen je predavanjem prof. dr. sc. Ive Biondića pod naslovom *Hrvatska nedovršena nacija i djelo Šime Starčevića*, u kojem je upozoreno na nedovoljno poznavanje Starčevićeve štokavske ikavice kao elementa važnoga za danas nedovoljno definirani hrvatski identitet.

Nakon izlaganja održana je rasprava, nakon koje je skup i zaključen. Drugi dan znanstvenoga skupa bio je rezerviran za stručni izlet u Klanac i Veliki Žitnik, rodna mjesta Šime i Ante Starčevića.

Ivan Brlić